Raport cumulativ privind mersul dezbaterilor pe platforma MediaForum.md. Legislație

Martie 2016 - Martie 2017

Informații generale

În intervalul martie 2016 - martie 2017 la rubrica «Legislație» s-au desfășurat 5 dezbateri online. Moderatori au fost, în mod firesc, juriști din Republica Moldova cu experiență în domeniul legislației media, dar, pentru prima dată, a fost invitată și o expertă din România, Ioana Avădani, directoare a Centrului pentru Jurnalism Independent de la București. Au fost abordate diverse reglementări referitoare la mass-media, proprietatea instituțiilor de presă, dar și acces la informație, date personale, secretizare etc.

Temele și mersul dezbaterilor

1. **„Ar trebui să ne îngrijoreze concentrarea proprietății media?”.** Subiectul acestei dezbateri a venit după ce în Republica Moldova intrase în vigoare, în luna noiembrie 2015, legislația care obliga posturile de radio și televiziune să își facă public acționariatul, adică proprietarii. Măsura însă nu a făcut să dispară o altă problemă audiovizualului moldovenesc - concentrarea proprietății media. De aceea administratorii platformei MediaForum au invitat-o pe Ioana Avădani să facă o trecere în revistă a reglementărilor în acest domeniu la nivel european. În textul său, moderatoarea Ioana Avădani a vorbit despre necesitatea existenței pluralismului pe piața audiovizualului și a citat un studiu realizat la nivel european asupra a 20 de țări (din care 11 membre ale UE), care ar fi arătat că „transparența proprietății de media este în suferință aproape peste tot în Europa”. „La fel de importantă este concentrarea proprietății de media (proces cunoscut și drept convergență media sau consolidare media) care se manifestă prin crearea de mari holdinguri care încorporează diverse canale de comunicare. În context ne interesează și ceea ce se numește "proprietatea încrucișată" - situație în care o persoană sau o companie deține controlul asupra unor tipuri diferite de mass-media (televiziune, presă

scrisă, radio, online), influența acesteia fiind astfel multiplicată. Modul în care este structurată legislația în majoritatea statelor europene împiedică o astfel de analiză, deoarece informațiile nu sunt accesibile publicului", a notat moderatoarea. Dezbaterea, chiar dacă a adunat puțini comentatori, a generat și alte întrebări referitoare la finanțarea posturilor TV, de exemplu, transparența fluxurilor de bani care vin spre televiziuni. „Bineînțeles că simpla declarare a acționarilor şi a "beneficiarului final" nu este suficientă. Îmi aduc aminte de o investigație jurnalistică din care reieşea că un mogul îşi finanța afacerile media din banii obținuți din contrabandă, vânzări de droguri şi armament. Este foarte important ca publicul să cunoască de unde vin banii pentru susținerea televiziunilor", a punctat Petru Macovei, președinte al Asociației Presei Independente din Moldova.
Eugeniu Rîbca, care este unul dintre autorii unui nou proiect al Codului Audiovizualului, a subliniat că societatea civilă este în căutarea unor soluții/propuneri legislative referitoare la concentrarea proprietății media și a criticat Consiliul Concurenței și Consiliul Coordonator al Audiovizualului de inactivitate pe acest segment.

2. „**Site-urile ar trebui să dezvăluie identitatea patronilor?**". Această dezbatere a apărut și ea, la fel ca precedenta, pe fundalul intrării în vigoare a unor modificări legislative referitoare la proprietarii posturilor de radio și TV. Jurnalistul Vasile State a încercat să provoace la discuție atât jurnaliștii, cât și consumatorii de presă pe subiectul gestionarilor de portaluri informative sau site-uri care pretind că transmit știri și fac activitate jurnalistică. „Faptul că televiziunile și posturile de radio de la noi au fost, în sfârșit, obligate să-și divulge proprietarii este, cu siguranță, un câștig pentru societatea moldovenească, deși este doar un pas în direcția normalității… Ce se întâmplă, însă, în această privință, în mediul on-line, care are o dezvoltare ascendentă în ultima vreme, ajungând să fie considerat a doua sursă de informație pentru respondenți în cadrul sondajelor de opinie. Ce ar fi să avem și aici mai multă claritate privind identitatea proprietarilor-beneficiari? Nu de alta, dar asistăm cu toții la un fenomen reprobabil, care ia amploare, cel al intoxicării informaționale a opiniei publice, de propagandă sau de răfuială politică", a propus Vasile State.
În pofida actualității temei, dezbaterea a adunat un singur comentariu, de la președinta Consiliului de Presă, Ludmila Andronic, care a fost de acord cu faptul că acest domeniu ar necesita niște reglementări minime, care ar presupune publicarea numelor proprietarilor și ale autorilor.

3. „**Mass-media și puterea judecătorească: există probleme de comunicare?**". Scopul acestei dezbateri a fost să abordăm problema secretizării excesive a hotărârilor

judecătorești publicate pe site-ul judecătoriilor instante.gov.md, însă moderatorul Eugeniu Rîbca, în timp ce documenta tema, a descoperit o serie de alte probleme în relația justiție - presă, de aceea a abordat și alte aspecte. „La ce se pot aștepta judecătorii de la acești „scriitori la comandă", care caută doar senzaționalul sau satisfacerea intereselor politicienilor care finanțează mass-media?! Pe de altă parte, la ce se pot aștepta jurnaliștii de la judecători – persoane cu studii superioare, care nu pot oferi un „interviu de doi bani" sau răspunsuri la întrebările elementare ale unui jurnalist?! Vi se par supărătoare aceste etichetări? În discuții private le aud în permanență, atât din partea judecătorilor, cât și din partea jurnaliștilor", a scris Eugeniu Rîbca.

Participanții la discuție au analizat calitatea comunicării Consiliului Superior al Magistraturii cu jurnaliștii, au amintit despre un ghid elaborat recent de CSM referitor la comunicare. Unii au criticat judecătorii pentru corupție, subliniind că anume din această cauză comunicarea cu presa este viciată. „Ce să spună presei!? Că nu sunt imparțiali, că nu răspund pentru erori judiciare, că eliberează pușcăriașii baroni mai devreme, că este incoerentă, că au o legislație interpretativă și nu vor să o schimbe, că durează ani să dea un verdict pe niște fapte clare ca lumina zilei și nu sunt echitabile…!?", s-a întrebat un utilizator.

Moderatorul a recomandat organizarea unor instruiri de ambele părți, atât pentru jurnaliști, cât și pentru reprezentanți ai sistemului judecătoresc, ceea ce ar duce la o comunicare mai eficientă, dar și angajarea/desemnarea unor purtători de cuvânt în instanțe, care ar avea grijă de comunicare și de asigurarea transparenței în sistemul judiciar.

4. „**Cum responsabilizăm autoritățile care îngrădesc accesul la informație?**". Scopul acestei dezbateri a fost de a informa jurnaliștii despre cum funcționează în alte state legislația referitoare la asigurarea accesului la informație, despre noutățile în acest domeniu în Republica Moldova și de a analiza, împreună cu juriști și profesioniști media, situația la zi la acest capitol. Jurnaliștii au fost invitați de moderatoarea Zina Gheață, jurist la Centrul pentru Jurnalism Independent, să vorbească despre experiențele proprii de dobândire a informației de interes public, pentru a vedea dacă au fost înregistrate progrese sau regrese pe acest segment. De asemenea, abordarea subiectului anume la acea dată a fost dictată de adoptarea recentă a unor modificări la Codul contravențional, prin care au fost mărite amenzile pentru instituțiile care îngrădesc accesul la informație.

Discuțiile au arătat că în societate există suficient scepticism asupra faptului că noile prevederi legislative vor duce la o mai bună respectare a acestui drept al cetățeanului. Majoritatea participanților la discuție au spus că atâta timp cât vor avea ce ascunde,

funcționarii vor îngrădi, sub diferite forme și pretexte, dreptul persoanei de a avea acces la informațiile cu caracter public. Moderatoarea a notat în raportul său de final că marea majoritate a participanților la discuție au legat problema accesului la informație de clasa politică. „Ei consideră că această problemă nu va fi rezolvată pînă nu va fi schimbată guvernarea", a notat Zina Gheață. Potrivit ei, mai mulți jurnaliști au susținut ideea ca toate persoanele juridice să fie obligate prin lege să publice pe site-urile lor informația privind activitatea pe care o desfășoară, cu unele excepții. În opinia moderatoarei, acest fapt ar asigura un proces decizional transparent. Totuși, deși au criticat sistemul, participanții la discuții nu au oferit soluții pentru o mai bună respectare a Legii privind accesul la informație.

Moderatoarea a recomandat, pentru îmbunătățirea situație, susținerea unei eventuale inițiative ca toate persoanele juridice să fie obligate prin lege să publice pe site-urile lor absolut toată informația privind activitatea pe care o desfășoară, iar în caz de nerespectare să fie sancționate. De asemenea, Zina Gheață consideră necesară încurajarea jurnaliștilor de a vorbi deschis despre piedicile pe care le întâmpină în exercitarea meseriei și asigurarea unei informări mai bune a jurnaliștilor despre Legea cu privire la accesul la informație.

5. „**Codul de conduită al radiodifuzorilor - îl respectăm sau îl modificărm?**". Codul de conduită al radiodifuzorilor este un document obligatoriu pentru fiecare instituție media audiovizuală, adoptat încă în luna decembrie 2007 și care de atunci nu a fost modificat. Asta în condițiile în care rapoartele de monitorizare întocmite de Consiliul Coordonator al Audiovizualului au atestat, la unii radiodifuzori, derogări multiple de la normele de conduită. Dezbaterea moderată de membra CCA Olga Guțuți a avut scopul de a consulta opinia profesioniştilor de media vis-a-vis de prevederile acestui document. Moderatoarea și-a propus să vadă dacă normele sunt prea restrictive sau permisive, dacă este necesară o revizuire a documentului, precum și să găsească răspuns la întrebarea de ce totuşi radiodifuzorii nu respectă aceste norme?

Dezbaterea a fost salutată de către persoanele interesate de subiect. Unii participanți la discuție au venit cu propuneri de completare a Codului, alții, dimpotrivă, au subliniat că normele documentului nu sunt restrictive, doar prea generale în cazul aplicării unor sancțiuni, ceea ce ar genera abordarea superficială a acestora de către unele instituții media audiovizuale.

În raportul de final, Olga Guțuți a apreciat că dezbaterea a fost una utilă şi necesară, întrucât au răsunat și propuneri de îmbunătățire a Codului de conduită al radiodifuzorilor ,

cum ar fi, de exemplu, propunerea de a fixa în document promovarea egalității de gen şi combaterea prejudecăților care contravin acestui principiu.

Concluzii și Recomandări

Principalele recomandări făcute de moderatori la rubrica „Legislație" sunt:

- Organizarea unor sesiuni de instruire a jurnaliștilor și reprezentanților sistemului judecătoresc cu scopul de a îmbunătăți comunicarea dintre cele două categorii de profesioniști;
- Reprezentanții presei ar urma să abordeze problema angajării/desemnării unor purtători de cuvânt ai instanțelor judecătorești, care ar oferi jurnaliștilor informațiile necesare, la cerere sau din oficiu, și asigura un anumit grad de transparenă a sistemului;
- Lansarea unei eventuale inițiative ca toate persoanele juridice să fie obligate prin lege să publice pe site-urile lor absolut toată informația privind activitatea pe care o desfășoară, iar în caz de nerespectare să fie sancționate;
- Încurajeare jurnaliștilor să vorbească deschis despre piedicile pe care le întâmpină în exercitarea meseriei.
- Organizarea unor sesiuni de instruire pentru jurnaliști privind drepturile și obligațiile lor și ale instituțiilor publice care decurg dinLegea cu privire la accesul la informație.